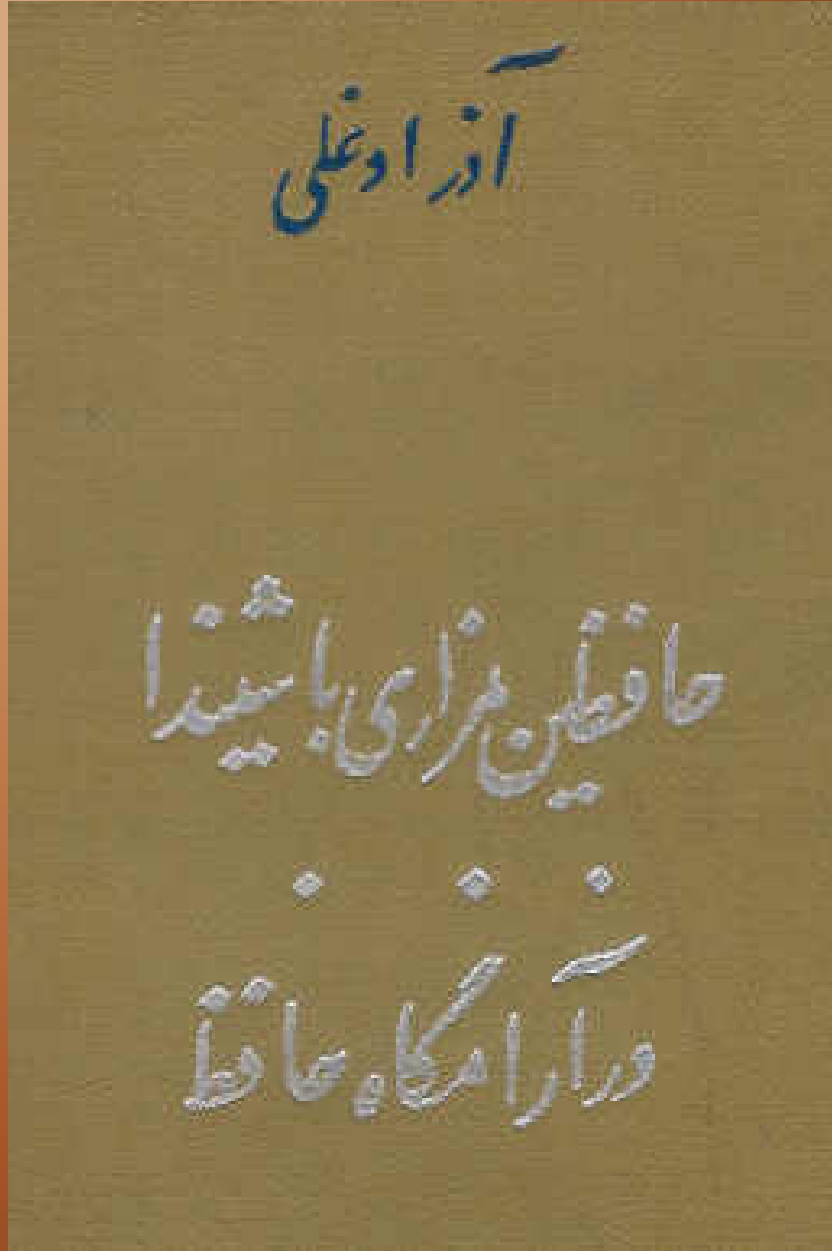

۲۴۹

شرقین بویوک شاعری حافظ شیرازی
آنادان اولماسینین ۶۵۰ ایللیگینه هدییه

۱۳۵۰ - ۱۹۷۱

به آذری با برگردان فارسی

رداکتور: حمید محمدزاده

م. برخو: تخنیک رداکتور:

مترجم: اسماعیل جعفر پور

خاموش شدو مپهوت.

ز آن پس نظری افکند
از مهر زبان بگشود:
بشنو تو پسر از من
این قصه‌ی شیرین را.
هرگز نشنیده‌ستی
از هیچ کسی این را.
ز اجداد پمانده‌است
این تحفه‌ی پر قیمت.
همچون غزل حافظ
بامعنی و پر حکمت.

گویتد گل سرخی
در بقعه‌ی حافظ بود.
با برگ تروتازه
دل را زهمد بر بود.
سدلاله شکوفان شد
در فصل بهار آن دم.
ابراز هوشش خندید
دل را بزده‌وا زغم.
پوشید چمن هارا

۵۷

منه سالاندا نظر
بپردن دایاندى قوجا،
خیالار عالمینده
سانکه دولاندى قوجا.
بیر روایت سویلدییم
دیلى اوغلو، سنه من
نه تاریخن ایشیدیب
نه کتایدا گورموسن.
با بالاردان قالمادیر
آغیز-آغیز دولانار،
حافظین شعرى کیمی
هر سوزونده معناوار.

در آرامگاه حافظ

از بسکه سخن راندم
از شهرت حافظین.
ناگفته یکی از صد
در فکر فرو ماندم.
در پیش مزار او
خم گشت سرم آن دم.
در خدمت استخدام
یک پیرمغان دیدم.
چون دینمرا آن پیر

۵۶

حافظین مزارى باشیندا

حافظدن یاز ایازا
آپاردی خیال منی.
سانکه آذربایجان دان
تویاردی خیال منی.
خطائی وطنینسن
حافظ بوردونا گلنیم،
شاعرین قارشیسیندا
حرمت ایچون اگیلیدیم...
بیرقر جا گوردوم اوردا
بیر مقانا بنزهر،

۲۲

چون چتر، گل و فرگس.
از غنچه نشد بیرون
لیکن، گل سرخ هرگز.
در صحن چمن بلبل
یک سه که برپا کرد.
ز دسینه بخار کل
سدناله و غر غا کرد.
کویا بزبانحال
میگفت بکل بلبل:
«انصاف و مروت کن
برمشکل من ای کل.
هنکام بهار آمد
در پرده نهانی تو؟
رحم بنما ایکل
چون آنت جاننی تو!»
~~*
گویند که در آن سال
یک غنچه شکوفان شد.
از مکردهی بلبل
در سایه و پنهان شد.
پنهان ز همه هر شب
کل ناله کنان بشگفت.
اسرار دل خود را

۲۳

حافظین غزلینه
ساکتجه اوویوردو...
بنله کچیردی گونلر
نه دسرکه، او کولون
توتتمه میشندیلر خبر...
فقط ساکت بیر آخشام.
دیپیرلرکه، آییری
ایشیتلا تمیشدی نه م.
نه برده کولگه واردی،
نده گویده بیربولوت.
آیدینجا گورونوردو
هر غنچه، هر گول، هر اوت.
او بوتده ساکتجه
اوویوردوکن بوداقتا.
هار ادانسا بیربلبل
ئوزونر ووردو کولا.
بوداقتلاردان غنچه لر
دوشه چکدی آرقالا.
تعجیله شاه بوداق
بیرغالادی باشینی.
گول اینجه دوداقیله
ئویندو مزار داشینی.
سونرا بلبل گوروندو
بوداق نوسته بوآرا.

۵۸

آهسته به حافظ گفت...
برسنگ مزار او
گل روی همی هاید.
تاصبح بهتتهائی
دور از همه می نالید.
بگنشت بسی ایام
گل از همه پنهان بود.
لیکن شب بهتتهابی
اسرار دلش بر بود.
مدنور همی افتشانند
کلزار چراغان بود.
کل نیز در آن سحاب
در شاخ نمایان بود.
چون بلبل شوریده
مغشوقه‌ی خود را دید.
ز دسینه بنخار گل
بیراهن خود برید.
از شوق همی نالید
در صحن چمن بلبل.
از قصه‌ی جانسوزش
آزده همی شد گل.
گل روی به بلبل کرد-
هان، گفت، چه غوغائی است؟
یک لحظه خجالت کش!

۵۹

سینه‌سینی سورت‌دک گوی رنگلی یارپاقلارا، اونو دیله گتیردی تلبینه کی محبت، اوخودو بحرین-حزین، اوخودو خیلی منت... قیزیل کول دینله مدهدی، بلبل هی ئوتلو-ئوتلو، کئچد یاریدان ئوتلو... گول باتسینی فالدیریب ئوتن بلبله ساری اونو غضبله دیدی: -ای غافل، اوتان باری! اوتان بو یر اوزونون نغمه کاریتدان، اوتان، او ساکت‌جده یاتیرکن سن بو باغی، باغچانی نه یاشینا آلمیسان؟ من حافظین بیرووج تورپانتیندن اوجا ایدیم، بو عطریمی، رنگیمی بیرجه بیتیندن آلدیم. گوز یاشینه سولادی سودالی قیرلار منی،	این نغمه‌ی بیهوده تاصیح همیخوانی! بس کن، توتمیدانی؟ خوابیده در این گلشن استاد غزلخوانی؟ از خاک مزارش من روئیده، بلندهستم. از عطر غزلپایش در نشئه و سرمستم. بلبل چو شتید این را یک لحظه گرفت آرام. پس گفت به آهوزار- -ای دلبر نافرجام، خاموش مکن شمم من عاشق دلبنتم. این یکشبه مهمانم برمورتو پایبتم. رحم بنما یکدم دائم چو سحر آید عمر من شوریده با ناله بسراید. گوئی که، چرا خوانم در سخن چمن امروز؟ در عمر خودش حافظ	دیدیلر اسیر گه‌مه بومزاردن هنج زمان شبنمینی، عطریتی... بلبل سوسنو بیر آنلیق سونرا دیدی:.. آخالم کل بر ایشیق دنیانی ایتمه منه قار آنلیق. سن بو سزار باشیندا کچیره چکسن بوایل بلکه بوتون بهاری. منیم عمر و مدن آنجاق بیر گجه قالمیش، با، دینله منی، دینله سن دینله، بلکه دردیمنی اونودام سن دیله سن. گول دینمه‌دی... بلبلو قلبی بته آلیشی دیدی: - دافظ عمرونده بیرجه گون سوسما میرا! بس نه اولو سن منته سوسماغی بیله بیز روا! سویله، « کیمن عاشق‌ه‌دی عشقده سوسانلارا؟ » گول دینمه‌دی... بلبل!	خاموش نشدیکروز، برمن تور و ایتنی خاموشی و بیعاری؟ عاشق نشود هرگز بی ناله و بی زاری. گل هیچ نگفت... بلبل تاصیح غزلخوان بود. بیچاره سپیده دم بی نغمه و بیجان بود. گل گشت پریشان حال، بزمرد در این ماتم. از دیده همی یارید آن صبح سرشک غم... *** مورینه که در آن روز زوار همانچا بود. در بقعه حافظ باز صدحمر که بر پا بود. شدتحمه‌ی یک سیاح آنروز همان بلبل. اورا بیارش برید، پس نوجه سرانده گل...
---	---	---	--

۶۰ ۴۶ ۴۷ ۶۱

ئوتلو بوتون گئجه‌نی یورولمادان ئوتلو تک، ئوتلو سون نغمه‌تک... صبح نسیمی اسینجه گول اگرهک باتسینی، ایکی مقنی اوسته آخیندی گوز یاشینتی! بیری-بویوک صنعتکار نغمه‌لر یاراداندی. بیری-آخشام کوللاردا کو کسونن یارالاندی، سینه‌سینین قانیله آل بویاندی بوداق‌دا. سونوجو نغمه‌سینی اوخویراق یوداقدان، سونرا سویوق داش کیمی دوشو سزار داشینا. سحر سه غرق اولو او گئجه نغمه دیدیگی دلبرین گوز یاشینا... دیبرلرکه، او سحر ینه یاد ئولکه‌لر دن حافظین مزارینتی زیارتده گلدیلم.	شب بشد... همه آتوده... مرغان چمن در خواب، لیکن گل بیچاره از محنت و غم بی تاب! ناگاه شتید از دور، چون ناله‌ی بلبل‌را، صدپاره نمود آن دم هجران، جگر گل‌را. پس آه کشیدو گفت: - « یارب چه خطا کردم؟ بر بلبل شیدائی الحق جفا کردم! ایکاش سرامی جید سیاح شمال آن دم، تابلکه دوامی شد بردرددل پرغم » افسوس نمی دانست چون وقت سحر آید، عمر گل عاشق‌نیر بانغمه بسراید. یک شاعر شوریده برچیندش از شاخه،	بیر نباتات عالمی بلبلون جسنینی ئوزو ایله آپاردی، اوزق شمال ائلینه کیم بیلیر که، او بیرگون، جانلی، جانسیز تحفه‌لر بیغدیغی منزلیته قویوب بلبلی یقین، آلتیندادا یاز آنجاق: « حافظین قبری اوستن تایلمیشدیر ». سونرادا تاریخ اوج نقطه آنجاق... *** اوگون آخشام اولونجا، گول دویمادی بوردی، ئویبو سزار دانسینی، نجه هرگون ئوپردی. آخشام غریبه‌لیگینده طرف باثقا حال آندی، گول بو سکوت ایچینده درین خیال‌دالی. بوآن بر بلبل ئوتلو هاردا غمغلی-غمغلی.	یوسس سانکی یوخودان اویاندی قیزیل گواو، اطرافینا بویلا تیب اوباخدی، خیلی باخدی، هجران دردی ائله بیل قلبیسی ایندی یاخدی، اینله‌دی ایچین-ایچین او بلبلون عشقینی جوابسیز قویلو نچین! سینه‌سینده قیزیل قان، اونابوتون گئجه‌نی شن نغمه‌لر اوخویان، او جنوب مننسی ایندی گورهن هاردادیر؟ گورهن هانسی اقلیمده، یا هانسی دیاردادیر؟ گول بونلاری دیونجا آلیشدی سینه‌سیندن: نیبه گوللردن قایاق اوجیمش غمچه‌سیندن! « اه... نیبه او سیاح دیبه‌دیم که، در منی! بلکه‌ده بو دردیمن تاپیلندی درمانی!	یوخسا بوتون بهاری نجه دوزوم من، نجه » دییب گوز یاشی تو کبو. سحر دان سوکولونجه، آنجاق بیلمه‌پیردی گول، غریبان گلن بیر شاعر، اونو ائله همان گون بوداقدان دره‌جکدیر. *** دیبر ارکه، اوشاعر دردیگن قیزیل گواو نباتات عالمی تک چرچیر هن آسمای، آلتینادا نه عنوان، نده تاریخ یازمادی، شهر کتابچاسینا قویلو گولولو. فقط، بلکه قوجا حافظین یاراتاقی اوستت اونوندا سوزلرینه ویرسین تره طراوت، بلکه قیزیل گول عطری گلسین هرورقیندن،
--	--	---	---	---

۳۱ ۳۰ ۴۹ ۶۲ ۴۸

<p>از خاک در حافظ اونیز شرده تحفه... *** گویند که آن شاعر چون بروطنش برگشت، بگذاشت همان گل را بردنتر اشعارش، ناگلشن شعرش را باخواجه بیاریه، عطر سخن حافظ از نغمه او آید. مددختر گلچهره گل چیند از آن گلشن! خوانند چو شعرش را گویند براو احسن! افسوس ورق کردند صدمرتبه دیوانش. تنها گل حافظ شد زینت «بگاستانش» خوانند چو شعرش را، بامطحکه خندینند. اشعارو غزلهایش بیش از خود او مردند!</p> <p style="text-align: center;">۶۳</p>	<p>قیزلار اونون شهریشی آچیب اوخویان زمان. بلکه نه لر دوشوندو، نه لر دویانو او شاعر. بلکه قیزیل گول حقایه یازدی نهقر شعر... فقط شعر کتابی گزمده الین ساله. شعربنه باخمادیلار هامی وورولسو گوله. کیجسه عطر دویمادی اوشاعربین سوزونن، شعرلری، سوزلری، قایاق ئولسو ئوزونن، *** دیبرلر که شیرزدا ینه بهار گلزن دک. حافظین قبری وسته قوشلار نغمه دیبرهک قوندولار دالانن-اللا. ینه قهرین باشیندا! گوللر آیلی گجه ده گیتدی درین خیالا.</p> <p style="text-align: center;">۳۲</p>	<p>*** گویند که، در شیراز چون فصل بهار آمد، بانغمه و با آواز مرغان بهزار آمد. گلها بشب مهتاب در بقعه حافظیان بر خواب فرورفتند بانغمه و بامدناز. در مرقد حافظ بود از دور بسی یاران، بامهر و محبت باز شد مقبره گلباران، یک بلبل شیدائی نالیدو شکایت کرد. حال «گل و بلبل» را چون قصه حکایت کرد. از صبح همی نالید او چاک کنان دل را. افسوس نغمه میدند این قصه بلبل را، حافظ زمزار خود این گفت پر از حیرت</p> <p style="text-align: center;">۶۴</p>	<p>ینه کنند، شهر دن، اوزاق-اوزاق یرلر دن گللی عالم، صنعتکار. گللی سودالی گنجلر، گللی مرک قوجالار. گللی، هره قلبیده بیر آرزو، نیت، گللی، فقط قهرین اوستون دن نغمه سسی یوکسلدی. بیر بلبل بوتون گونو سانکی ویرمه دن آرا، او بلبل ایله گولون داستانیشی او خودو بورا گلن دوستلار، فقط بیه «عادی حاله» محل قویان اولمادی، حتی شاعر لر ینله هئج خیالا دالمادی. دیبرلر قوجا حافظ قبرینده «افسوس» دیدی، «شاعر لر، یو حسرتی نه دن دویمورسوز» دیدی، سونرا سوساراق قوجا درین خیال دالئی!</p> <p style="text-align: center;">۳۳</p>
---	--	--	--

<p>هامی دو یسایدی، اوزدا «هامی حافظ اولادی!...» بوخ، هامینین قلبینده دوغامیشدیر بو هجران، دویغو باشقا-باشقادیر بیر اولسادا فقط درد، دییب-بیر بیت او خودو حافظ ینه آستانان: «روز ازل که، به استاد سپردند مرا دیگران را هنر آموخت مرا مجنون کرد...» (۱) *** قوجا سوسلو، سونرادا سینه سینی ئوتوردو، بیلدیم که، صحبتیشی بوردا سونا ییتیردی، دانشمادیم... او باخدی اوزمه خلی ملت منی سه اوزاقلارا آپار میشدی روایت.</p> <p style="text-align: center;">۳۴</p>	<p>«افسوس نمی فهمید این قصه پر حسرت!» آهی بکشیدو گفت آن پیر جهان دیده، البته نهان گشته صنسر در این برده، گردک همی کردند این ناله و این زاری، در دهر همه می گشتند، چون حافظ شیرازی! دردو غم هجران را هر کس که، نمی داند! حافظ بر بانحال آهسته خودش خواند: «روز ازل که با استاد سپردند مرا، دیگران را هنر آموخت، مرا مجنون کرد» *** آهی کشیدو شنخوش آن پیر مرد قصه خوان، دانستم اینچاشد تمام این ماجرا و داستان.</p> <p style="text-align: center;">۶۵</p>	<p>قولاعینما گلیردی همان بلبلون سسی، گوزومون ئونونده اییدی قیزیل گولون غنچه سسی. قوجا دیبلندی بو آن دیدئو-او غلوم یقین سن بیزیم خواجه حافظین دیوانیشی گورموسن. اوزدا نچه بلبل وار، اوزدا نچه گول ده وار، اوزدا نه قدر آرزو نه قدر نیسگیل ده وار. ساده حسرت دگیلدیر قیزیل گولون حسرتی. ساده جه سئوگی دگیل بلبلون محبتی بیر کاسادا! قالارمی بیر بولغدان آخان سو؟ بیر ورقده بیترمی بیر کونولون دویغرسو؟ بیر کتابا سیغیشمان بیزیم خواجه حافظین بیر بیتیشین حکمتی، اوزدا گول، بلبل دگیل،</p> <p style="text-align: center;">۳۵</p>	<p>اوزدا انسان قلبی وار اوزدا انسان خصلتی. نچه قیزین سری وار هر گولون غنچه سینده، نچه گنجین سسی وار هر بلبلون سسینده، هر گولون بوتو سینده نچه گولون دردی وار، حافظین دیوانیشدا زمانین کشمکشیشی نچه انلیین دردی وار... شاعر بیزیم دنیادان کوچوب گیدندن یری، دانشیدبغیم روایت گوزیر یاخین ائللری، بلبل ئولمز شاعرین دیوانیشیر، سسیدیر. شعرین سرحدلر آسمان آلؤلو نفسیدیر. زمان سس سیر ئوتدو کچه، او سس سالدی هریانا. شیرازه لر چکیلدی ال بویبایدیر دیوانا. گوموش چرچیوه لر ده</p> <p style="text-align: center;">۳۶</p>
--	--	---	--

موزه لرده آسیدیلار،
آلتینداسا نه تعریف،
نه ایضاحات یاز دیلار.
«حافظین دیوانتیدیر»
بسر دیر بو ایکی سوزده.
آلماس کومورده اولار.
«رواریسا دنیزده»
سوز قیمتدن دوشه جک
اونو اوزاتسان اگر.
لعلی تانییرهامی
لعله «لعل» دیر دیمزلر.
گول، حافظین غزلهلی،
اونون طراوتیدیر.
گول، کونوللر اوخشیان
سوزون لطافتی دیر.
حافظین دیوانینی
ایلرله واراقلادی،
شرقه، غریبه شاعرلر
نچه دیوان باغلادی.
نچه-نچه بدگمان
بیرجه غزل یازاندا
دیدی-حافظ نولوی نور
حافظ منم جهاندا!
فقط نه قاسر شاعر

۳۷

حافظدن حکمت آلدی،
کونول ویریب هر سوزه
شهرینه قیمت آلدی.
اوغلوم، حافظ نولمه دی،
نولمده جک مین ایلده.
او سوزدن سارای تکیب
میلیون-میلیون کونولده.
بلی، حافظ نولمه دی،
انلین نغسه سینده دیر،
او، گولون عطرینده دیر،
بلیلون سسینده دیر.
او، نشانلی قیزلارین
کونلونون سرداشیدیر،
قوجانین هم صحبتی
کنجین یول-یولداشیدیر.
عالمین فکرینده دیر،
شاعرین نفسینده.
او، بیزیمله یاشاییر
بیزیم ییرکره سینده...

من غولهور در فکر خویش
بابل نوامیکردهمی.
هرگز نمی شد غنچه دور
از پیش چشمم بیکم می.
باز هم سخن آغاز کرد
آن پیر مرد خوش بیان.
گفتایم من مان ای پسر،
دیوان حافظ را بخوان.
آنجا هزاران آرزو
همچون گوی بیهفته است.
گلهای عشق و معرفت
در گلشنش پیشگفته است.
هر سطر او یک داستان،
هر کلمه اش از حکمت است.
مقصودش از تصویر گل
اظهار سرخلقت است.
در سینه دیوان او
یک عالم معنی نهان.
«دوروزمان یکسان نماند»
حافظ خودش شد یک جهان!
با این جهان معرفت
اویافت عمر جاودان!
هرگز نمیرد، زنده است،
با ما است حافظ همزمان!

من ترکی نمی دانم ، اما بنظر می رسد که ترجمه کامل نیست و جا افتادگی
هائی دارد .
بهر حال هرچه در کتاب ، از این شعر ، بود آورده ام و چیز دیگری نیست - مرا.